

Crítica

Opinió

El llibre de la setmana

El desig i la destrucció, segons Marguerite Duras

L'HOME QUE SEU AL PASSADÍS

Marguerite Duras

Editorial Afers

Traducció i epíleg

d'Arnau Pons

110 pàg. / 14 €

Pere Antoni Pons

La feinada que durant quatre dècades i des del País Valencià ha fet, sobretot en el camp de l'assaig i de la literatura de no-ficció en general, l'editorial Afers és de les que fan època, de les que donen gruix i potència al sistema nerviós intel·lectual de tot un país, de les que s'haurien de valorar, reconèixer i elogiar moltíssim més del que habitualment es valoren, es reconeixen i s'elogien.

Dirigida per Vicent Olmos, Afers ha publicat obres cabdals d'autors del país –el país entès en el sentit més obert i més desacomplexat, és a dir, menys autònom, del terme: país lingüístic, país de països– i també clàssics indiscutibles de la història i el pensament polític i cultural occi-

dental modern. Fa anys que dic, a qui sigui que em vol escoltar, que molts dels apriorismes, la majoria de les manipulacions i totes les trampes ètiques, retòriques i conceptuals de l'espanyolisme serien desmuntats d'entrada, o invalidats d'una manera sistemàtica, si el personal –polítics, periodistes, opinadors, etc.– hagués llegit *Nacionalisme banal*, del psicòleg social britànic Michael Billig, i *El pensament nacional a Europa. Una història cultural*, del comparatista i historiador holandès Joep Leerssen, tots dos publicats per Afers.

Fa poc que Afers ha obert una nova línia de publicació de narrativa, de nou tant del país com estrangera. Destaquen, de moment, títols com *El vicecònsol*, de Xavier Serra; *Mal jueu*, de Piotr Smolar; i *La sang del cel*, de Piotr Rawicz. Una novetat de les que també faran marca i quedaran és aquesta edició de *L'home que seu al passadís*, de l'escriptora i cineasta Marguerite Duras (Gia Dinh, 1914 – París, 1996), en traducció d'Arnau Pons, que també n'ha escrit un llarg epíleg que més aviat ha de ser considerat, pel rigor de l'anàlisi i per l'ambició dels propòsits, un breu assaig.

Plaer i mort

“El cert és que en Duras –escriu Pons– sembla que hi hagi sempre un fil tibet entre, d'una banda, l'enormitat d'una destrucció que s'imposa a la consciència amb els horrors de la Segona Guerra Mundial i, de l'altra, el malestar psíquic de l'individu per l'enormitat del desig. Un fil, en definitiva, entre desastre i desig...” L'observació és exactíssima, si l'apliquem a la literatura de l'escriptora francesa, però diria que també serveix, transfigurada o adaptada, per descriure la prosa, la manera i l'actitud lectores i el mètode i el pensament hermenèutics del mateix Pons, que és alhora piconador i germinatiu. D'una erudició bel·licosa i d'una passió –lectora, interpretativa– severa i baralladissa.

El text de Duras és curtíssim. Més que l'epíleg. I funciona no tant com una narració sinó com un diguem-ne assaig escriptural plàstic. Entre el cinema i la literatura, sí, com bé assenyala Pons, i, per tant, amb alguna cosa que l'emparenta, també, amb la pintura de tipus més literari. És impossible no llegir l'escena que descriu Duras en aquest llibre –

perquè només és una escena – i no pensar, per la violència, per la mescla de desig i de dolor, de sexe alçurat i de violència tremebunda, de plaer desbocat i de mort exaltada, en la pintura de Francis Bacon.

L'escena en qüestió és senzillíssima: hi ha un home en un passadís fosc, hi ha una dona al sol, hi ha l'exuberància d'un paisatge indoxinès, hi ha l'assalt eròtic de l'home contra la dona, i la submissió d'ella, i la brutalitat física animal d'ell. I hi ha una narradora que ho conta, el·líptica i crua, subtil i explícita, tan brutal com l'home, tan entregada (al que veu, al que conta) com la dona. La literatura com una exploració meticulosa i forta del que és extrem: Duras. \triangleleft

Això no cal dir-ho

JAVIER PÉREZ ANDÚJAR

Sempre és millor fer que no fer

Això que abans se n'hi deia vida, ara n'hi diuen crisi. Hi ha la crisi dels 30, dels 40, dels 50... Comptem les dècades de les nostres vides com si fossin temporades de telesèries. Avui el temps no és un paisatge del qual formem part, sinó un fulletó on som els protagonistes exclusius. La gent antiga ho tenia més clar. Dante va començar la *Divina Comèdia* dient que, a la meitat del camí de la vida, es va trobar a dins d'una selva obscura. Va dir “de la vida” i no de la “meva” vida. Perquè, potser, la vida no té amo, sinó a l'inrevés. Si guai com sigui, sempre hi ha un moment en què tothom deixa “la recta via” i s'endinsa en la foscor.

Acostuma a passar a la meitat del camí. Per això contem històries amb presentació, nus (i ben gros) i desenllaç. Dante tenia 35 anys quan va escriure la seva *Comèdia*. És un cop passada la trentena que comença l'edat estúpida. Això és el que explica amb perspicàcia el nou llibre de la dibuixant Raquel Gu, *La edad estupenda* (Sapristi-Roca Libros, 2023). Les set dones i els tres homes protagonistes d'aquestes tires còmiques tenen 40 anys, cadascú a la seva manera. Menys la més sàvia, que en té 50. Encara que ja era sàvia d'abans, no pels anys. Potser hi surt per mostrar que hi ha vida després dels 40, i sobretot que això que la gent confon amb l'abisme no és més que la vida normal i corrent. En aquest llibre apareix l'abisme un cop i un altre, amb aquest mateix nom moltes vegades, unes altres vegades té forma de fang, i unes altres, però, és un mirall. La tira còmica és l'aforisme del còmic. No hi ha res més a prop de Cioran que una tira de Snoopy, o més aviat d'Andy Cap. Tota *La edad estupenda* és una dolça caiguda en el temps dibuixada per Raquel Gu.

També a la flamant novel·la de Victoria Bermejo *Sí, lo hice* (Pepitas de Calabaza, 2023), la protagonista s'ha perdut, amb 43 anys, enmig de la selva obscura, encara que aquí el camí està fet de fulles de paper caigudes dels tallers literaris i d'una irrefrenable voluntat d'escriure. Tan gran és aquesta disbauxa que la protagonista arriba a robar l'original de l'autora que més admira, amb la intenció de fer-lo passar com a propi. Escriure és robar el que pensen, i viuen, i escriuen els altres. Sempre ha estat així. Sobretot es roben, però, les ganes d'escriure. En aquest llibre, l'abisme és el d'un mateix. En aquest llibre, la vida és estúpida per damunt de tot, fins i tot des dels cims de la desesperació. En aquesta novel·la, també a propòsit d'una crisi vital, es mostra com hi ha una vida tangible, feta d'actes, bastida amb fets físics, que s'imposa a la vida amagada sota els sentiments i les pors. Que viure consisteix a fer, encara que, moltes vegades, no sapiguem què fer. No importa, fer el que sigui. Viure. Per això es titula *Sí, lo hice*. \triangleleft

Detall de la coberta de *La edad estupenda*. SAPRISTI